

Naročnina listu: Celo leto 80 din., pol leta 40 din., četrt leta 20 din., mesečno 7 din.
Izven Jugoslavije: Celo leto 160 din. Inse-
rat ali oznanila se zaračunajo po dogovoru;
pri večkratnem inseriranju primeren popust.
Upravišтво sprejema naročnino, inserate
in reklamacije.

Naša Straža

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini

„Naša Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in
petek. Uredništvo in upravišтво je v Mar-
iboru, Koroška cesta št. 5. Z uredništvom se
more govoriti vsaki dan samo od 11. do
12. ure. Rokopisi se ne vračajo.
Nezaprite reklamacije so poštnine proste.
Telefon Interurban št. 113.

27. številka.

MARIBOR, dne 24. aprila 1925.

Letnik I.

Ali je volk postal spo- kornik?

Slovenski ljudski stranki pripada zasluga, da je
bila prva med strankami, ki so v narodni skupščini
dvignile kvišku zastavo sporazuma med Srbi, Hrvati in
Slovenci.

Izpočetka je bila osamljena. V ustavotvorni skup-
ščini sta vodili žezlo intransigentnost (nespravljalnost) in
imperializem (vladoželjnost). Radičeva stranka je delala
zapečkarstvo politiko, v katero je potegnila tudi člane
Hrvatske zajednice.

Bili smo sami, pa se nismo nič bali one prislovice,
ki pravi: »Vae soli (gorje tistemu, ki je sam)«. Četudi
smo bili sami, vendar smo bili prepričani, odločni in do-
sledni glasniki ideje o sporazumu. V dokaz navajamo
besede, ki jih je v debati o ustavnem predlogu na seji
ustavotvorne skupščine 11. maja 1921 govoril poslanec
dr. Hohnjec. Koncem svojega govora je rekel: »Pro-
sil bi vas, gospodje, da vendar krenete na tisto pot, ki
vodi do konsolidacije naše države. Vi boste široke
ljudske mase našega naroda priklenili na centrum, ako
boste poslušali zahteve hrvatskega in slovenskega dela
jugoslovanskega naroda, ako boste odprli ušesa klicu
po sporazumu.

Poljska država je pred dvema letoma napravila
ustavo. Ta ustava je bila nepopolna, ker ni bila done-
šena potom sporazuma. Toda spomladi letošnjega le-
ta se je poljska ustava korigirala, ker se je dosegel spo-
razum med vsemi strankami v poljskem parlamentu, in
sedaj imajo Poljaki ustavo, ki vse zadovoljuje.

Gospodje, nastopite to pot sporazuma! Le tista usta-
va, ki bo donešena potom sporazuma, bo dobra ustava.
Ta ustava bo potem zadovoljila Srbe, Hrvate in Sloven-
ce, okreplila in ojačila bo našo državo.

Take besede so v ustavotvorni skupščini bile glas
vpijočega v puščavi. Zadele so ob gluha ušesa. Med tisti-
mi, ki so si zoper nje najbolj mašili ušesa, kakor Odi-
sej zoper glasove siren, je bil v prvi vrsti Svetozar Pri-
bičević. Njegovo geslo je bilo: »Nema sporazuma!« Tako
je pisal ter dal pisati po svojih listih, tako je kričal
po političnih shodih, tako je govoril v parlamentu.
Nema sporazuma: to je bil alfa in omega (začetek in
koniec) njegove politične modrosti.

»Straža« je o tem med drugim v svojem broju dne
4. januarja 1924 zapisala te-le besede: »Poleg zahteve o
reviziji ustave ni bila druga zahteva, v katero bi se Pri-
bičević tako besno zaganjal, kakor v zahtevo sporazuma
s Hrvati in Slovenci. »Nema sporazuma«, to je bil nje-
gov stalen neizpremenjen odgovor. Ko je zbor in-
telektualcev v Zagrebu z vsoto odločnosti v javnost za-
kladal zahtevo po sporazumu, je Pribičević to zahtevo
strastno odklonil in od takrat takozvane kongresiste za-
sleduje z besnim sovraštvom.

Takšen je bil Pribičević vedno: leta 1918 ravno tak-
šen, kakoršen leta 1921, kakoršen leta 1924, in tak je tu-
di sedaj.

Naenkrat pa je »Jutro« začelo trobiti v svet, da je
Svetozar Pribičević za sporazum. V svojem broju dne
16. aprila je trdilo, da je Pribičević za sporazum. Dne
22. aprila pa »Jutro« ogorčeno zavrača »Našo Stražo«,
ki je trdila ter še vedno trdi, da je Pribičević bil in je
proti sporazumu.

Od kod ta velika sprememba? Ali je volk postal
spokornik? Ne verjamemo, da bi se volk mogel istinsko
in temeljito spokorniti, ker je to protivno njegovi nara-
vi in njenim slabim lastnostim.

Ako je samostalna demokratska stranka sedaj za-
čela šariti z geslom o sporazumu, je razlog v tem, ker to
geslo sedaj leži v atmosferi naše javnosti. To geslo je
sprejeto na najkompetentnejših meslih, ki odločujejo
o politiki v naši državi. Ker se samostalni demokratje
bojijo, da bi izgubili svoje ministrske stolčke, ako bi še
vedno kričali v svet: »Nema sporazuma«, so sedaj za-
čeli s kislim obrazom popevati jugoslovansko pesmico
o sporazumu.

Volk torej ni postal spokornik. Samostalni demo-
kratje so še vedno pristaši krutega centralizma in sluge
beogradskega hegemonizma. Milejše besede jim nare-
kuje njihova strankarska in osebna sebičnost. Vlast jim
je vse. Njej na ljubo spreobračajo besede, ne pa srca.

Pred koncem političnih praznikov.

Težave z rekonstrukcijo vlade.

Tako kot tedaj, ko je šel Pašić na dopust, tako se
pričakuje tudi sedaj, ko se vrača, da bo v Sarajevu na-
pravljen poskus vladne rekonstrukcije, spremembe PP.
volilne vlade v poslovno vlado. Prvič to ni šlo. Iz sa-
mih vladnih krogov se čuje, da je hotel Pašić kralju
predložiti ukaz o rekonstrukciji vlade, v kateri bi se na-
halaja med drugimi dr. Janjič in dr. Kojič, (ki sta bila
lani obtožena radi korupcije). Te rekonstrukcije pa
kralj ni mogel osvojiti. Radi tega se z velikim zani-
manjem pričakuje, kako se bo ta spor o rekonstrukciji
vlade končal, ker bi z ozirom na Pašičevo upornost pri
tej priliki prišlo do resnih nasprotij med Pašičem in
drugim ustavnim faktorjem.

Drugi — opozicijski krogi, smatrajo, da krona
ni mogla sprejeti take enostavne rešitve sedanje krize,
ampak da je zahtevala od Pašića, da poda najprej de-
misijo celokupne vlade, da se otvori kriza, in da kralj
zasliši mnenje vseh političnih in parlamentarnih kro-

gov. Nato se le bi se sestavila nova parlamentarna vla-
da. Ali bi ta vlada bila sestavljena iz strank takozva-
nega nacionalnega bloka, ali pa bi se vlada pri tej pri-
liki razširila, o tem si še niso na jasnem.

Radikali in radičevci.

Včeraj je Pavle Radič v Zagrebu izjavil novinar-
jem: »Koncem tega in začetkom drugega tedna bo mno-
go zanimivih političnih dogodkov.« — Ta izjava se na-
naša na razvoj pogajanj, odnosno odnošaja med radi-
kali in hrvatsko seljaško stranko. Ali je Pavel Radič
mislil na sporazumni sklep ali pa na prekinjenje, ni
znano. Najbrž tega sam ne ve, misli pa, da se mora iz-
kazati eno ali drugo. Odlašanja in zavlačevanja bi bilo
že itak več kot preveč.

Drugi voditelji HSS radi naglašajo, da Radičeva
stranka ni prekinila svojih zvez z opozicijo — z blokom
narodnega sporazuma in da ne misli zapustiti podlage
za ostro borbo v opoziciji, če bo treba.

Bolgarski dogodki.

Vladna izjava glede dogodkov v Bolgariji. Naše zu-
nanje ministrstvo je izdalo sledečo izjavo: Povodom
strašnih dogodkov v Bolgariji, ki so v celokupnem kul-
turnem svetu izzvali globok utis, so bolgarski krogi stal-
no razširjali vest, da je bila teroristična akcija vodena
v cilju, da se izzovejo neredi in državljanska vojska, da
bi na to vojaštvo sosedov, to je kraljevine SHS, šlo preko
mej in okupiralo Bolgarijo. Te trditve ne potrebujejo
dementija, ker so same po sebi tako neresne, da jim pa-
meten človek ne bo veroval. Naše vojaštvo služi iz-
ključno v obrambo naše države in naša država je dose-
daj dala dovolj dokazov, da hoče s svojimi sosedi imeti
najboljše odnošaje. Naša država je dobre odnošaje z
Bolgarijo stalno vzdrževala, če tudi se na Bolgarskem
teritoriju pred očmi oficijelne Bolgarske pripravljajo
atentati in krvoločni vpadi razbojnikov na naše ozem-
lje. Nikdar kljub stalnemu izzivanju naši oficijelni za-
stopniki niso izgubili svoje hladnokrvnosti n so še vedno
vzdržali vseh avantur. Pričakujemo, da se bo prenehalo
z razširjanjem takih glasov proti naši državi. Če tudi

se do gotove meje lahko razumejo gotove pretiranosti
kot posledice velikega razburjenja in ogorčenja v Sofiji,
se vendar mora računati tudi z občutljivostjo sosedov,
ki so dajali in še dajajo toliko dokazov svoje miro-
ljubne politike.

Kedo je po sodbi Angležev kriv zločinov na Bolgar-
skem? Angleška poslanska zbornica je poslala tričlensko
parlamentarno komisijo v Sofijo, da ta na licu mesta
ugotovi glavnega krivca krvavih dogodkov na Bolgar-
skem. Na povratku iz Sofije v London se je ta angleška
komisija ustavila tudi v Beogradu in člani te komisije
so dali sledečo izjavo o krivdi bolgarskih zločinov: »Na-
še osebno prepričanje, ki smo je dobili po mnogostran-
skem in skrbnem razmotrivanju, je, da je nečuvenci zlo-
čin preteklega tedna direkten rezultat metod sedanje
vlade v nasilnem postopanju proti opoziciji, v postopa-
nju, ki se prakticira z uboji, zabrano svobodnega tiska
in postavljanjem izven zakona onih, ki so v opoziciji
proti vladi. Zadnji dve leti ni preteklo teden dni, da ne
bi bil ubit kak ugleden zemljoradnik ali komunist.«

Politične vesti.

Izjave Pavla Radiča. Dopisniku »Belgrader Zei-
tung« je izjavil Pavle Radič: »HSS je s svoje strani sto-
rila vse, da bi se z radikali sporazumela. Sedaj čakamo,
kaj bodo napravili radikali. Voditi politiko, se pravi
gledati naprej. Kot dobri varuhi naše stranke smo uvi-
deli, da se morata razvijati hrvatski narod in HSS in
doseči boljšo bodočnost samo v okviru naše današnje
državne skupnosti. Zato smo napravili korak, ki ga oni,
ki stvari temeljito ne poznajo, ne razumejo. Toda tudi ti
se bodo prepričali, da je vodstvo stranke storilo prav,
da je napravilo tako kakor je.« Nato je Pavle Radič na-
glašal, da kralj in odlični prvaki radikalne stranke vi-
soko cenijo namene in delovanje vodstva HSS, in je
poudarjal, da stoji HSS v vednem stiku z radikalno
stranko, da se bo sporazum srečno dovršil kljub intri-
gam onih činiteljev, ki so doslej živeli na račun dose-
danjega političnega položaja. O razmerju med radičevci
in zajedničarji je Pavle Radič izjavil, da res obstoje med
obema skupinama difference kokor pri vsaki drugi or-
ganizaciji, v glavnih potezih pa delajo skupno. Vest, da
so radičevci nagovarjali zajedničarje na vstop v vlado,
je Pavle Radič zanikal.

Radičev »Slobodni dom«. V sredo je izšel v Zagre-
bu zopet tednik »Slobodni dom« — prej »glavne novine
hrvatske-republikanske seljaške stranke«, sedaj pa —
»glavno glasilo hrvatske seljaške politike«. Med gesli
je še ostalo »Vjera u Boga i seljačka sloga« — ni pa
več »Republika svemu svijetu dika!« — Prejšnji »Slo-
bodni dom« je štel leta »Ovo je Domu osamindesta go-
dina«, — sedanjí »Slobodni dom« pa ne šteje več in
nima niti tekoče številke. Kot izdajatelj je vpisan
Hrvatski seljaški klub v narodni skupščini, kot odgo-
vorni urednik pa poslanec Pavle Radič.

Nov radikalski list na Hrvatskem. Radikali so pri-
čeli po Hrvatskem kupovati liste, da si na ta način bolj
utrjujejo svojo pozicijo. V Virovitici so kupili tamošnji
lokalni tednik »Virovitičanin«, ki je dosedaj že 20 let iz-
hajal kot glasilo opozicije. List je dne 20. t. m. izšel
prvič kot glasilo radikalne stranke.

O korupciji.

Afera Thurn-Taxis je čisto izginila iz javne raz-
prave. Minister dr. Lukinič je podal v beograjskih li-

stih neke svoje izjave in opravičila ter je tudi grozil,
da bo liste, ki ga napadajo, tožil in s tem je vsaj za en-
krat cela afera končana. Dr. Lukinič je pa svojo stvar
dosegel: sekvester s posestva Thurn-Taxis je dvignjen
in knez je zopet v posesti imetja v vrednosti nad eno
milijardo dinarjev. Knez Thurn-Taxis je prepričal
ministra dr. Lukiniča, da je avstrijski državljani, ker je
dobil lani v neki mali občini blizu Salzburga domo-
vinsko pristojnost. Da je pa knez pri tem ostal tudi
nemški državljani, pa ministra pravde ni motilo, če-
tudi se na Angleškem in na Francoskem v slučaju dvoj-
nega državljanstva čisto drugače postopa.

Opozicija bo ministra dr. Lukiniča sicer v parla-
mentu obtožila, a kaj to pomaga, ko bo pa večina iz po-
litične solidarnosti obtoženega ministra zavarovala,
kakor je zavarovala druge korupcioniste. Največ, kar
se dr. Lukiniču lahko zgodi, je to, da ne bo več minister
pravde. Najbrž pa njemu tudi ni mnogo do tega, ker je
dosegel, kar je hotel. Govori se, da se je pri celi aferi
razdelilo 34 milijonov dinarjev med interese in po-
močnike pod imenom odvetniških stroškov in hono-
rarjev.

Če se ne bo dalo dokazati, koliko je kdo zaslužil,
bo ta afera tudi po malem tako zaspala, kakor so za-
spale vse druge. Res je sicer, da se je po vojni korup-
cija razpasla tudi po drugih državah, ne smemo pa po-
zabiti, da se drugod krivice izsledijo ter ne glede na po-
litični in socialni položaj postavi pred sodišče, dočim
se pri nas še nobena velika afera ni rešila pred sodi-
ščem. V tem leži vsa razlika med korupcijo pri nas in
korupcijo drugod, na katero se naši korupcionisti tako
radi izgovarjajo.

Javnost je prišla do prepričanja, da je pri nas po-
litika vsemogočna in da lahko vplivni ljudje v politiki
počenjajo kar hočejo, dočim drugi, ki nimajo varstva
kake velike in vplivne politične stranke, ne dosežejo
svoje pravice.

Po vzgledu Thurn-Taxisove afere je takoj sledila
afera veleposestva kneza Esterhazija v Medjimurju. To
veleposestvo se »nacionalizira«, in sicer po stari praksi
tako, da neko domače podjetje posestvo na videz kupi-
je ter zakriva pravega kupca — znano nemško firmo
Stinnes. Kakor poroča »Obzor«, sodeluje pri tej stvari
eden od habsburških princv in eden od naših znanih
politikov, kateremu je obljubljena velika provizija, če
pridobi tudi za to stvar ministra dr. Lukiniča. Ker je
avstrijsko državljanstvo kneza Esterhazija bolj dvom-
ljivo kot Thurn-Taxisovo, se bo pri celi stvari še več

Novodošlo
originalno angleško sukno

modno perilo, samoveznice, klobuki itd.

Fr. Mastek, Glavni trg 16.

zaslužilo. Profit si bodo delili nekateri posredovalci, odvetniki in politiki, škoda bo pa imela država in naš kmetijski svet, ki bo ob drugem gospodarstvu prišel do zemlje in zaslužka.

Posebno panogo korupcije pa tvori tihotapstvo. Tihotapeci so postali prava profesija. Naša meja je res razsežna in cela vojska financarjev ne bi mogla udušiti vsega in vsakega tihotapstva. Gotovo pa je, da bi kak drug sistem pri naši carini veliko bolj učinkoval proti tej panogi korupcije. Carinski sistem, ki ga imamo, ni samo neroden in kompliciran, ampak tudi nesposoben in gnil. Sikaniranje potnikov in pretirana pazljivost do malih tihotapcev, že sama ovira zasledovanje velikih korupcionistov, povrh so še pa pri carini in financih mnogoštevilni nekvalificirani ter slabo plačani ljudje, ki komaj čakajo na priliko naglega in velikega zaslužka, da lahko zapustijo državno službo. Ko javnost vidi, da se nekaznovano in na lahek način da zslužiti, se vse demoralizira. Ljudje vidijo in slišijo, da oni, ki so na vladi ali za vlado, lahko delajo kar hočejo in da jih stranka varuje, če imaj osmolo ter se jih zasači in tako začnejo pošteni in siromašni povpraševati, ali ima sploh še kaj smisla, da ostane človek pošten poleg tolike korupcije.

Po svetu.

Krvava strahovlada v Bolgariji. Bolgarski diktatorji postopajo z nesprenjeno okrutnostjo proti svojim protivnikom, ker se jim je sedaj ponudila ugodna prilika, da jih uničijo. Policijske preiskave in aretacije se vršijo po celi državi. Računajo, da je v zaporu petnajst tisoč oseb. V mnogih krajih je prišlo do uporov, katere je vojaštvo zadušilo v potokih krvi. — Sofijski policijski se je posrečilo izslediti atentatorje, ki so porušili s peklenjskim strojem cerkev sv. Nedelje. To so bili neki Minkov, katerega so takoj po aretaciji ubili in častnika major Jankov in Kodžejkov. Jankova je odkrila policija v sofijskem predmestju, kjer se je zabarikadirala v neki hiši. Policija je hišo obkolila ter ga pozvala, da se uda; Jankov je pa odgovoril s strelji. Boj je trajal krog hiše več ur, in naposled so morali poslopje porušiti z bombami. Pod razvalinami sta obležala mrtva Jankov in Kodžejkov. — Zadnji atentati so kralja Borisa ustrašili tako, da je zahteval, naj Cankov odstopi, ter se naj sestavi neutralna vlada. Ker to ni po godu vojaškim krogom, pred vsem generalu Lazarevu, so oficirji Borisa internirali v njegovi palači, od koder se ne sme ganiti. Režim je pripravljen žrtvovati tudi kralja, samo, da se obdrži.

Vzrok zadnjih bolgarskih atentatov. Kaos, v katerega je po sofijskem atentatu zašla Bolgarija, se je pričel polagoma bistriti. Prvotna, vsestranska nejasna, alarmantna poročila o uporih in nemirih postajajo jasnejša in iz njih je sedaj razvidno, kaj predstavljajo zadnji atentati in kedo jih je organiziral. Bolgarska vlada skuša sicer z zvito politiko prikriti pravi vzrok zadnjih nemirov, toda kljub vsem obdolžitvam komunistov, zemljoradnikov in naše države, kot povzročiteljev, je javnost izvedela, da se v Bolgariji bje krut boj med dvema vojaškima grupama za vrhovno oblast. Sedaj je pravzaprav pravi vladar Bolgarije general Lazarev, organizator puča proti Stambolijskiju. Cankov je v Lazarevih rokah samo igrača. Druga vojaška grupa je hotela s pomočjo nezadovoljnih komunistov in zemljoradnikov, članov organizacije »Fronta« sedaj vladajočo kasto uničiti in se spraviti na krmilo. Z atentatom v cerkvi sv. Nedelje je hotelo z enim udarcem uničiti celokupno vlado; ker se ji to ni posrečilo, jo je doletelo sedaj kruto preganjanje, eno najkrutejših, kar jih beleži zgodovina zadnjih desetletij.

Državno predsedniški kandidat Hindenburg. V nedeljo bo v Nemčiji zopet plebiscit med republikanci in

Prosvetna zveza v Mariboru

vabi vljudno na

koroški večer,

ki bo danes, 24. aprila t. l. ob pol osmih zvečer v dvorani Zadrugne gospodarske banke. — Na sporedu je predavanje dr. K. Capudra iz Ljubljane, predavanje lepih skioptičnih slik, petje moškega zbora, orkestralne točke, simboličen nastop »Gor čez izaro«. — Vstopnice od 1 D do 5 D se dobe zvečer pri blagajni.

Čujmo, Slovenci, ob pritokih Drave, tožne koroške bratske pozdrave!

monarhisti. Izvršile se bodo ponovne državno predsedniške volitve z dr. Marxem kot kandidatom republikancev proti kandidatu monarhistov maršalu Hindenburgu. Maršal Hindenburg, starec 77 let živi v Hanoveru in ko je njegovo ime znano po celi Nemčiji in daleč po svetu, je on doslej v Hanoveru živel skoro nepoznan kot pravi doslužen mož, ki hoče za preostanek svojega življenja samo mir in zopet mir. — Prvaki nacionalistično-monarhističnih skupin, ki imajo toliko neugnanega oblastiželja, a se med seboj ne morejo pobotati, kdo bo prvi, kdo drugi itd., so pa staremu maršalu oropali mir in pokoj ter so starega, trudnega moža kot voščeno lutko panoptika postavili v ospredje. Hindenburgova kandidatura je tragedija in umazanost. Starega moža, ki sicer ni senilen, pač pa silno truden, iztrgati iz pokoja, izrabiti njegovo ime v strankarski in oblastiželjni spekulaciji, je umazanost prve vrste. — Pred malo Hindenburgovo vilo v Hanoveru ni več miru, enkrat je pred njo špalir vojaških uniform in jeklenih čelad, potem pa špalir frakov in cilindrov in starega Hindenburga oblečejo in razstavijo opoldne v uniformi z vsemi ordeni, potem v civilu, pa zopet v uniformi in tako se menja in vrsti gnusna komedija. Starca oblega cela tolpa političnih impresarijev, ki mu sestavljajo in nagajajo razne govore. Hindenburg nastopa, kakor ga opremijo, čita, kar mu napišejo, a to vse mrtvo, brezizrazno, žalostno. Strankarji spekulirajo z njegovim dobrim imenom ter uporabljajo starega moža kot orodje, s katerim se meri, kako in koliko je nemški narod še zaverovan v preteklost. Aranžerji kandidature so pa tudi zlobni in zasmehljivi; Hindenburgu dajo čitati govore o novi dobi, o novi Nemčiji itd. s povdarkom, da nasprotni kandidat nima nove dobe, miru itd. v zakupu. Ko stari Hindenburg čita take govore, se mora ves svet vprašati: zakaj pa mož žrtvuje svoj mir, če hoče isto kot njegov protikandidat?

Zaupnica francoske vlade. Dne 21. t. m. se je predstavila nova francoska vlada parlamentu. Za to sejo je vladalo veliko zanimanje in dvorana je bila nabito polna poslancev in radovednega občinstva. Prihod članov nove vlade v dvorano je večina pozdravila s ploskanjem dočim so se iz vrst opozicije čuli žvižgi. Po otvoritvi seje je prečital vladni predsednik Painlevé deklaracijo, ki vsebuje glavne smernice nove vlade, pred vsem, kar se tiče zunanje politike in finančnega vprašanja. Istočasno, kot seja zbornice, se je vršila tudi seja senata, kjer je vladni predsednik, minister Steeg prečital deklaracijo nove vlade. V parlamentu je na koncu seje govoril finančni minister Caillaux. Izjavil je, da bo odgovarjal samo na ona vprašanja, ki se tičejo finančnega ministrstva. Glede inflacije bo skrbel, da država ne

boji, katastrofa v katedrali sv. Kralja Milutina. Publika se zgraža. Povsod prevladuje nekako pomilovanje. In vendar ne manjka tudi onih, ki so mišljenja, da bi se Srbi med seboj ravno tako pobijali (kakor Bolgari), če bi bili izgubili svojo igralno partijo v svetovnem klanju. To je Balkan. S tem je treba računati. »Politika«, »Vreme« in drugi beograjski listi so poslali svoje dopisnike v Sofijo. Ves Beograd se zanima za Bolgarsko. Zdi se, da so stopili vsi veliki in mali problemi naše notranje skupnosti v ozadje, tako na primer zakon »o štampi«, invalidski zakon itd. Sploh pa si želi srbska »čitalačka publika« nekaj senzacij. Če jih manjka v notranji politiki, potem morajo bičati lokalni reporterji svojo izmučeno fantazijo. Sedaj, ko je nastopilo »zatišje«, nudi Bolgarija mnogo gradiva. In na ta ceneni način se odvrača beograjsko občinstvo od socialnih in gospodarskih vprašanj ter od njih sodobne rešitve.

»Duhovni sud« je v veliki zadregi. Akti (gre za prošnje za ločitve zakonov) se grmadijo in morala beograjskega prebivalstva se nahaja v stanju rapidnega padanja. Cerkve so prazne; to je lahko opaziti zlasti ob nedeljah. Med tem se polnijo »kafane« in »pivnice«. Srbi so temperamentno ljudstvo. Odot želja po lahkem zaslužku in uživanju. To jim je merilo vsega v današnjem življenju. Manjka jim nepretrganost v kulturnem razvoju, tista naša (ali pa vsaj čisto — orientalska) vera, v tradiciji, ki jo opazamo v slehernem členu: v gotiki, v renesansi, v baroku in rokokou ali kakor že hočete. Nikjer ni borba za življenjski nazor tako obupna, kakor v Srbiji. Preostane jim, — onim, ki gredo skozi široka vrata pravoslavja, samo ena alternativa: ali popolno bogotajstvo (in teh je največ) ali pa beg v misti-

bo najemala novih posojil pri emisijski banki. Novi proračun pride pred zbornico že meseca junija. Govornika Caillauxa je levica navdušeno pozdravljala, dočim so padali z desnice ogorčeni klici. Na koncu seje so glasovali za vladno resolucijo 304 poslanci, proti pa 218.

Narodnost in nasilje.

V zadnjem času so se naši takozvani nacionalisti proslavili zopet z represalijami. Nabili so nekaj so-državljanov nemške narodnosti, poškodovali precej tuje lastnine, obnašali so se skrajno surovo, potem so se pa hvalili, da je bila vse to dostojno izvedena represalija za enake ali podobne čine nemških nacionalistov v Grazu ali pa kje drugje.

Represalije in dostojnost to je nekaj, kar se popolnoma izključuje. Represalije so nekulturno divjaštvo in se ne dajo opravičiti niti s staroveškim rekom: Zlob za zlob! Ta rek se namreč nanaša na direktno obračunavanje in maščevanje, da se oškodovani znaša le nad onim, ki mu je škodo napravil, dočim se pod represalijami razume znašanje tudi nad onimi, ki niso osebno ničesar zakrivali ter so samo slučajno po rodu, imenu ali pa tako podobno v zvezi z onimi, ki so res nekaj zakrivali. Represalije imajo še največ podobnosti z divjaško arnavtsko krvno osveto, ki mori tudi žene in otroke, zadnje svojce in potomce krivca.

V konkretnem slučaju orjunskih represalij nad nemškimi študenti v Mariboru za ona dela, ki so jih učinili čisto drugi nemški študenti nekje v Grazu, lahko z gotovostjo sklepamo, da se bodo represalije lotili tudi nemški fašisti v Grazu in drugod ter se bodo znašali nad jugoslovanskimi dijaki, ki z orjunskimi pohodom niso v nobeni zvezi in ki represalije načelno in sploh, fašiste še pa posebej obsojajo. Našega dijaštva je veliko v nemškem svetu in orjuna mu dela gotovo najslabšo uslugo.

Druga stran orjunskih represalij je pa ta-le: orjunaški nastopi prezirajo in omalovažujejo državno oblast ter žalijo državo. Državne oblasti ne bi smele trpeti, da člani orjune korigirajo in razveljavljajo njene odloke, vedeti bi pa tudi morale, da pade slaba luč na državo in njeno avtoriteto, če privatna organizacija, kot je orjuna vsako malenkost predstavlja kot velikan-sko nevarnost za državo. Državi od kakega nemško-študentovskega sestanka ne preti nobena nevarnost in če državna oblast že noče prijeti orjuncev, ker razveljavljajo njeno dovolitev prireditve, bi jih pa morala prijeti radi tega, ker krivo in brezvestno predstavljajo s svojo akcijo državo tako slabo, da je v nevarnosti od peščice tujerodcev in da ji mora vsak čas prihiteti privatna organizacija na pomoč.

Kdor za svojo narodnost dela in trpi, ta odklanja nacionalistično nasilje in če doseže enkrat svojo narodnostno svobodo in druge cilje, zna svojo narodnost tudi toliko ceniti, da je ne ponižuje na stopnjo in vzor svojih nekdanjih tlačiteljev. Kako pravi nacionalist nacionalistični teror obsoja, imamo dober primer v protestni izjavi voditelja in poslanca slovenske narodne manjšine pod fašistovsko Italijo povodom orjunske-srnskega atentata na poslanca nemške narodne manjšine v Jugoslaviji dr. Krafta.

Dnevne novice.

Pivko v St. Ilju v Slov. goricah. V četrtek, 23. aprila zvečer je imel Zerjavov poslanec Pivko v St. Ilju v Sfiligojevi gostilni »zaupni sestanek«. Za Pivka so tu najbolj agitirali: učitelj Sardoč, nadučitelj Košutnik in hotelir ter poštar Sfiligoj. Na sestanku ni bilo ne enega domačina! Komandirani so bili tje financarji in par železničarjev. Pivko se je lahko prepričal, da naša sta-

cizem, ki spi na dnu srbske narodne duše. Srbi so se v teku razvoja udali praznoverju. Formalizem pravoslavja je pripravil tla, da lahko uspeva tudi tak plevel na gredah, ki bi bile vredne boljših posetiv. Cerkve je pasivna. Fama, zlasti beograjska, je pa aktivna. Radi tega so listi uravnali svojo smer po želji publike. Navaden samomor se razpravlja na enem do dveh stolpeih! važen socialni ali pa gospodarski problem najde milostno uvrstitev le v obliki skromne notice... Želja po senzaciji prevladuje, težnja za iskanjem dosledne resnice pa nima moči, da bi se povzpela preko ograje, ki jo je postavila talmi-orientalna mentaliteta, tista miselnost na pragu med vzhodom in zahodom, ki je tukaj v zapadni kulturni sferi ne bomo zlepa spoznali.

Beograd gre svojo pot. Centralizem je izpolnil beograjske želje. »Uprava fondova« daje kredite, da je vse selje. Ali občina se je že tako globoko zadolžila (ne da bi mislila na amortizacijo), da ji nihče noče ničesar več posoditi. Potegovala se je za neko posojilo v Švici, pa je dobila košarico. Solidni švicarski franki nočejo v ne-nasitno žrelo beograjske občinske blagajne. In ulice in ceste so še danes v istem stanju, kakor v dnevih »oslobodjenja i ujedinjenja«. Občinski uslužbenci so med tem pokvarili marsikateri reparacijski avto, brizgalno, ozir. škropilno napravo, saj je vse to le luksuz, ki si ga novi Beograd ne zna in ne more tolmčiti. Neboderi se množe v četrtemerikanskih dimenzijah, orientalna zanemarjenost pa ni popustila: kljub vsem novotarijam, legijam Fordovih avtomobilov, kljub šminki, pudru itd., kajti fasada ne more spremeniti tudi notranjosti. In v Beogradu je fasada merodajna, ne vsebina!

Belgrajsko pismo.

Beograd, 22. aprila.

Današnji listi priobčujejo vest, da vlada v notranje-političnem življenju »zatišje«, popolna tišina. Kralj je nekje v Bosni, Pašić v Dalmaciji. Po Terazijah se vali nepregledna množica ljudstva, vsa v povelikonočnem razpoloženju. O politiki se Srbijanci najraje razgovarjajo. Pri tem pa se izogibajo resnega razmotrivanja o sporazumu. Beograd nima volje niti smisla za sporazum. Beograd je mesto, kjer take politične cvetlice ne uspevajo. Prestolnica se ogreva za druge stvari. Preveč jih je zavzel duh zmagovalstva, da bi imeli tu v srečo nove države smisla za one velike in skupne potrebe, ki jih ni mogoče izraziti v številkah, in ne v razmerjih. Beograd ima druge skrbi...

»Pare i vlast« (Denar in oblast). To je današnja deviza v Beogradu. Gre za vpliv in ne za prepričanje. O Hrvatih, tako se glasi splošno prepričanje, ni treba več razmišljati. Hrvati so že »absolvirani«. In vera v Nikolo Pašića je med Srbi neomajna. Obdaja ga ves misticizem politične religije, kolikor je premore naše Srbstvo. Toda Srbi, in teh ni ravno malo število, verujejo v svojo slovansko misijo na Balkanu, dasiravno so dejanja daleč od idejne zamisli. Sicer jim blede nekaj pred očmi, kar vzbuja vtis, da hočejo biti Piemont Slovanstva na Balkanu, ali dejanja jih desavirirajo na vseh koncih in krajih. Človeku se zdi, da so Slovani (cirilica, šege, običaji itd.) in vendar razodevajo njihova politična dejanja vse drugo, samo ne konsekvantno slovansko mišljenje. Listi se bavijo z Bolgarijo. »Revolucija«, po-

ra narodna trdnjava ne mara ljudi, kakoršen je Pivko. Zanj se je posebno navduševal in jezik brusil Sfiligoj. To je tisti mož, kateri je že večkrat iskal za se in svojo ženo pomoči pri »klerikalcih«. Spominjamo se, da je Sfiligoj frčal okoli našega poslanca Žebeta in klerikalnega odvetnika dr. Leskovarja, ko bi njegova soproga morala v zapor. To je tisti Sfiligoj, ki živi samo od — »klerikalcev«. Isto je s Košutnikom. Ko je bilo mesto nadučitelja prosto in ko ga je hotela šolska oblast radi »vzornega obnašanja« prestaviti iz St. Ilje v Šume, je Košutnik miho prosil pri črnih »klerikalcih«, naj se zavzamejo zanj. Pivku iz sreča privoščimo te ljudi. Mi domačini ne bomo nikdar sledili stranki, katero zastopa Pivko. Sami smo se dolga desetletja borili proti germanski premoči. Oti smo naš St. Ilj brez Pivka, brez Sfiligoja in Košutnika. Pivko pomaga v Beogradu Pašiču nalagati nam Slovincem neznosne davke, pomaga nas pogrezati v nesrečo. Zaslepljeni, privoščimo vam gal Pivko se je žalosten vračal kot lovec brez plena iz St. Ilje.

Ministri se vračajo. Predvčerajšnjim se je vrnilo v Beograd kar 7 ministrov. Radi njih je imel zagrebški brzovlak — dveurno zamudo. Ta zamuda je nastala vsled tega, ker so morali za vsakega ministra priklopiti njegov salonski voz. Ministrom je torej prometni red in ves promet deveta, ali pa boljše rečeno prav nobena brigga, ko niso na kaki službeni poti, ampak na povratku svojega prazniškega dopusta. Sploh pa ministrom poleg velikanske plače, če imajo mnogi še nekontrolirane fondne in najrazličnejše afere, ni mogoče pripoznati nobene ga čuta za splošnost in človeštvo, kaj še le za so državljanstvo.

Dr. Maček in tovariši ostanejo v zaporu. Ministrski svet se je bavil z odločbo zagrebškega sodnega stola, da po par. 87 kazenskega zakonika ni razlogov za preiskavo proti dr. Mačku in tovarišem in tudi ne za zapor. Ministri so zadovoljni, da so še višje sodnijske instance ter so sklenili, naj ostanejo poslanci tako dolgo zaprti, dokler vsa sodišča ne izrazijo svojega mnenja. Ministrom bi bilo po volji, če bi bilo še več sodnijskih instanc, potem bi bili osumljenci vedno dalje v zaporu kot pa obsojenci.

Slovenski kolonisti se vračajo iz Makedonije. Iz Makedonije se vračajo slovenski kolonisti eni domov, drugim se je pa oskrbelo bivališče v Prekmurju. Od kolonistov, ki so pred leti odšli v Makedonijo, jih je veliko pomrlo od malarije in pomanjkanja. Zadnji čas je pomrlo samo v nekaterih vaseh 350 kolonistov Slovencev.

Novinarji za svoje pravo. Kmalu pride pred naš parlament zakon, ki bo popolnoma zatrl naše novinstvo, če bo sprejet tako, kot si ga zamišlja sedanja vlada. Jugoslovansko novinarsko združenje je na svojih sejah izčrpno razpravljalo o načrtu novega zakona ter je izdelalo svoj predlog, ki bo predložen narodni skupščini, vladi in zakonodajnemu odboru. V tem predlogu so navedene vse točke, ki onemogočajo svobodo tiska in ki se naj v zakonu izpustijo; zakonodajni odbor naj se ozi- ra tudi na mišljenje delegata novinarskega združenja. Važen je tudi predlog osnove zakona o novinarjih, ki bo uredil poslovne odnose med izdajatelji listov in novinarji. Protestu novinarskega združenja se je pridružilo tudi društvo pravnikov v Zagrebu, ki v posebni predstavi, odposlani zakonodajnemu odboru, kritizira zakonski predlog o tisku.

Polovična vožnja za glavno skupščino Zadržne zveze v Ljubljani, ki bo dne 7. maja ob 10. uri dopoldne v Akademskem domu poleg hotela Union je dovoljena za vse udeležence in velja za tri dni, to je od 6. do vključno 8. maja. Udeleženci kupijo na vstopnih postajah cele enosmerske karte, ki jih postaja žigosa z vlažnim postajnim žigom na obratni strani in ki veljajo v zvezi s potrdilom o udeležbi na občnem zboru tudi za povratek. Potrdila o udeležbi se bodo izdajala 7. maja v Akademskem domu.

»Srpski« četniki na Hrvatskem. Pred februarскими volitvami so pričeli radikali na Hrvatskem v krajih, kjer stanujejo Srbi, ustanavljati četniške organizacije, s katerimi so terorizirali svoje politične protivnike. Ti četniki so nekak nadomestek naše orjune, in njihovo delovanje je zelo slično orjunskim divjaštvom. Naročnik našega lista, ki biva v slavonskem mestecu Slatina, nam opisuje te četnike tako-le: V mesecu februarju tega leta so prebivalci iz trga Podr. Slatina in okolice pravoslavne vere, ki se prištevajo k Srbom, osnovali svoje društvo z naslovom »Udruženje Srpskih četnika za Kralja i otadžbinu«. To so takozvani četniki ali komitadžije, od katerih smo mnogo slišali za časa svetovne vojne. Ti četniki so nosili uniformo iz novega vojaškega sukna, bluzo prepleteno s črnimi traki, jahalne hlače, pisane nogavice in srbske opanke; na glavi pa črno kučmo, nazvano šubaro z velikim belim dvoglavim orlom in državno kokardo, v roki vsak debelo batino in za pasom samokres. V srbski pravoslavni cerkvi so imeli vsako drugo nedeljo prisego kralju; komanda je bila popolnoma vojaška, celo »hornista« jih je spremljal. Govorilo se je o teh četnikih razno, da bodo šli na albansko mejo na kačake itd. Ali prava stvar teh četnikov je bila, da so postali nasilneži in to ne samo proti Hrvatom in drugim nesrbskim prebivalcem, nego celo proti svojim lastnim rojakom in to poštenim Srbom. Njihov odbor je izdal vsem Slatinskim trgovcem dopis, da morajo sneti napise v latinici ter jih nadomestiti s cirilico; če tega ne store, naj si posledice sami pripišejo. Okrajni predstojnik jim je sicer rekel, da od vlade ni bilo nobenega ukaza, ter da to četniki samovoljno delajo, toda ukrenil ni proti četnikom ničesar in napisi v latinici so morali doliti. Nekega starega kmeta, ki je prvič videl te komite ter začudeno vprašal: »Kakve pa su to maškare?« so na licu mesta aretirali in obsodili na »25 batine«. Nadalje so batinili nekega mizarja iz sela Mikleuš, ker

Vajeniška razstava v Ljubljani od 26. 4. do 4. 5. 1925

se je nekdanj zameril vodji tega udruženja, ki je še pobal in je že vse poskusil, bil je celo detektiv v Beogradu. Nekega trznega dne je dal poklicati mizarja v njihov lokal, ki se nahaja v neki židovski gostilni; takoj ga je obsodil in mu dal odmeriti »25 batine«. Siromaka so položili na klop, jeden četnik mu je sedel na vratu in mu tiščal usta, da ni mogel kričati, po dva sta mu držala roke in po dva noge, drugi pa so siromaka po balkansko pretepavali! Sedaj pa pride najinteresantnejše. Ker se niso vsi tukajšnji Srbi, in to so trgovci-poštenjaki vpisali v to njihovo udruženje, oziroma ga niso podpirali, so ti četniki sestavili črno listo in obsodili vse te Srbe na batine, ki so zaenkrat še samo na papirju. Med obsojenimi je celo tukajšnji srezki načelnik, ki je celo sam Srbin in še radikal. Ker ni šel četnikom na roko, so mu prisodili »25 batin«. Ko pa je naš srezki načelnik za te njihove »obsodbe« zvedel, je grdo pogledal ter takoj pustil vodjo in vse njihove »sodnike« in »biriče« pozapreti, društvo pa razgnati. Tudi tablo z napisom »Udruženje Srpskih četnika za Kralja i otadžbinu« je dal po policiji odstraniti; sicer so se policaji nečkali, ko so dobili to zapoved, ker so včasih s temi četniki zastojali pili, ali bridko zapoved so morali izpolniti. Teh četnikov je bilo približno že okoli 250 v našem srezu. Kolovodje so bili že 27. marca t. l. v zaporu po nalogu srezkega načelnika. Dne 15. aprila pa so jih gurali v Osijek na kr. sudbeni stol, od tam so jih pa pustili na njihovo prošnjo na velikega župana na svobodo »preko Ukrsa«. Kljub prazniku še vedno ne mirujejo; na njihovo velikonočno nedeljo so pomazali vse napise, ki niso bili v cirilici s črno barvo, tinto in blatom! Nadalje so v srbski kavarni pobili vse šipe in druge predmete ter s črno kavo polili celi lokal in zidovje. Kavarnar, pošten Srbin se je jokal ko je prišel to javiti orožnikom, a ti so odgovorili, da prej ne morejo ničesar ukreniti, dokler jih policija ne alarmira. Ta seveda ni ničesar ukrenila, ker so policaji skupaj s temi četniki pili in se gostovali. Razmere so grozne; sedaj smo samo radovedni, kako še bo cela stvar izpadla, ker oni nimajo straha, očitno grozijo srezkemu načelniku, da pride sedaj vrsta na njega samega! Nadaljevanje cele zadeve še bom poročal, da vidi naš domači slovenski narod, kako se nam tukaj godi. Pač ni Slovence tu doli, ki bi bil na radikalni, ozir. demokratski strani; tu pri nas doli bi se vsi taki Slovenci hitro iztreznili, ter videli, kam so zagazili s svojo radikalijo in demokracijo. Ako en Čaruga pogine, jih nastopi drugih sto in ti so še hujši nasilneži nego je bil ta Čaruga-radikal.

Vlada in Sušak. Na Sušaku se je mudil za pravoslavne velikonočne praznike finančni minister Stojadinović. Deputaciji trgovcev in industrijalcev, ki se je pritoževala radi zanemarjenja Sušaka, je odgovoril, da se vlada že dolgo bavi z načrti, da se razširi pristanišče in zgrade skladišča. Ker se vlada s temi načrti že dolgo časa bavi ter po dosedanjih izkušnjah ostane najbrž samo pri načrtih, ni bila deputacija z odgovorom ministra nič kaj zadovoljna. Zato jo je Stojadinović potolažil, da bo država opustila načrt za zgradbo skladišč ter prepustila to privatni inicijativi.

Kako je bilo pri pogrebu petrovaradinskih žrtev. V zadnji »Straži« smo poročali, kako je arnautski vojak v petrovaradinski trdnjavi ustrelil tekom nekaj minut kar tri oficirje. Drugo jutro po uboju se je izvršilo raztelesenje žrtev. Pri raztelesenju so zdravniki ugotovili, da sta bila poročnika Kokotovič in Pavič zadeta od Arnavta naravnost v srce, ruski polkovnik Uspenski pa v pljuča in je umrl radi notranjega izkrvavljenja. V Petrovaradinu se je vršil te dni slovesen pogreb omenjene oficirske trojice, katerega so se udeležile množice iz Petrovaradina in Novega Sada, častniki, vojaštvo in ruski begunci. Med ruskimi begunci so prisostvovali pogrebu Kubanski kozaki, ki so po narodni navadi privedli k pogrebu ruskega polkovnika v znak žalosti belega konja. Pri pogrebu se je pa ta žalni šimel ustrašil, ter zdirjal med maso pogrebcev. Radi podivjanosti konja je nastala med množico panika in vse je vpilo: Arnavt-morilec je zopet tu! Strah pred zločincem, za kojim so poslale oblasti 300 žandarjev, je pretresal maso predno so se zopet pomirile, dobre četir ure.

Železniška nesreča. Na železniški progi Mostar—Gruž se je zgodila 21. t. m. ta-le nesreča, ki je zahtevala dve žrtvi: Dva mladostna fantalina sta hotela z železnico potovati brez karte iz Gruža v Mostar. Ker nista plačala prevoznine, sta zlezla iz bojazni pred sprevodnikom na streho vagona. Na strehi sta od kraja vožnje mirno ležala in sta na ta način odnesla nepoškodovano in celo kožo skozi tunele. Ko sta srečno prevozila vse tunele, sta se čutila čisto varna in sta se vsedla na streho. Ko sta sedela, je nenadoma zavozil vlak pod most, ki je zgrajen na železnih traverzah. Enemu mladeniču je pri prevozu odrezalo glavo, med tem ko mu je trpelo obviselo na brzojavni žicah. Drugi fant je obležal na strehi vagona razmesarjen in je malo upanja, da bo sploh še ostal pri življenju.

Železniške kurjač smrtno ponesrečil. Iz Sarajeva poroča časopisje, da se je na železniški progi med postajama Alipašin most in Sarajevom smrtno ponesrečil kurjač žontar. Kurjač se je neprevidno kretal na lokomotivi in je pri brzečem vlaku predaleč stegnil gla-

vo ven iz stroja. Pri tej priliki je zadel z glavo ob brzojavni drog ter padel iz stroja. Strojvodja je takoj ustavil vlak, a kurjač z razbito glavo in razmesarjenim telesom je obležal na mestu nesreče mrtve.

Zločin zverinske žene pred sodiščem. Pred meseci smo beležili vest o strašnem zločinu Rožice Golijaš iz D. Goričke na Hrvatskem. Ta Rožica je svojega moža ubila s sekiro, truplo je na to razsekala na komade ter ga kuhala. Hotela je potom kuhanja meso spraviti od kosti, kosti je vrgla na ogenj, da bi na ta način zbrisala vsako sled za ubitim možem. Ko je ta zverinska žena končala svoje delo z mrtvim truplom svojega moža, je šla sama na občino in tamkaj prosila, naj začne občina poizvedovati za njenim možem, ki je zginil neznano kam. Zločin je bil po mesecih odkrit na ta način, da je neki seljak našel v potoku kost, o kateri so dognali, da je človeška. Nato je Rožica Golijaš priznala svoj zločin brez znakov kesanja. Včeraj se je začela v Petrinji razprava proti Roži.

Popravljanje vagonov. Prometno ministrstvo je sklenilo, da reši, kar se še rešiti in popraviti da od onih vagonov, ki ležijo prazni na progi Vinkovci—Dalj. Teh vagonov je okrog 7000, a od mnogih je ostalo samo še železje, ker so vse drugo ljudje raznosili.

Hoče—Slivnica. Orlovski odsek v Hočah priredi v nedeljo, dne 26. t. m. ob 3. uri popoldne v Slivnici krasno prestavo »Na dan sodbe«. — Ker je ta igra na domačem mnogo premajhnem odru dobro izpadla, je upanje, da bo na večjem, bolj izpopolnjenem (električna razsvetljava) odru še boljše potekla. Sodeluje tudi zelo priljubljeni moški pevski zbor. Vstopnina je nizka; 2 do 6 dinarjev. Torej ljubitelji petja in poštenega razvedrila ste od blizu in daleč vabljeni. Dvorana je prostorna, za to pridite v obilnem številu!

Borza. Berlin 14.74—14.89, Italija 254—257, London 297.5—300.5, Newyork 61.71—62.71, Pariz 323.5—328.5, Praga 183.65—186.65, Dunaj 868—888, Curih 12.01—12.11. Dinar notira v Curihu 8.35.

O sodobni javnosti in vzgoji.

Težko bi našli v svetovni zgodovini dobo, ki bi vplivala v tako kratkem času tako globoko in vsestransko na vso javno in zasebno življenje kakor kratko desetletje od početka svetovne vojne do danes. Nastal je popolnoma nov vek, izpremenili se niso le zemljevidi, rušili se niso le prestoli, mnogo bolj usodne so posledice, ki jih je zasekala ta doba v duševno, družabno in gospodarsko življenje. Z nervozno naglico drvi današnje življenje nekam brez jasnih ciljev in moderni človek izgublja vedno bolj in bolj svoje notranje ravnovesje. Številni žalostni dogodki zadnjih časov živo slikajo npravnstveno stopnjo povojne dobe.

Da ne sme iti v tem tiru dalje, da se mora obrniti na boljše, ako hočemo sebi in svojemu narodu boljše bodočnosti, to uvidi in priznava danes vsak razsoden človek. Ali kaj in kako je treba ukreniti, da bo siguran tudi uspeh, to je glavno in najtežje vprašanje današnje vzgoje. Prvi pogoj uspešne vzgoje je nedvomno složno delo, vzajemno in smoteno sodelovanje šole, javnosti in doma. Samo duhovniki in učitelji ne zmorejo vsega, ako jih ne podpira javnost. Brez te podpore ni pravega razumevanja, je vzgojno delo v šolah čestokrat popolnoma brez uspeha. Vsaj v tem vprašanju se moramo otresti sicer pristno slovenske nesloge in najti podlago za skupno delovanje, drugače nas utegne obsoditi zgodovina, ker nismo umevali velikega in težkega časa.

Da je pa zanimanje za šolstvo in vzgojo sploh danes jako malo, se vidi iz dejstva, da se naše časopisje, razun strokovnega ne meni dosti za novi šolski zakon, ki naj postavi temelje in smernice naši šoli in vzgoji. Ne sme se pozabiti, da šolski zakon ni le zadeva šole in učnih oseb, ampak bi moral zanimati tudi vse druge vzgojne činitele, osobito starše, ki imajo najbolj odločilno besedo glede vzgoje otrok.

Vsako pa seveda nima prilike in ne časa, da bi se poglobil v vprašanja in potrebe današnje šole ter zavzel svoje stališče napram načrtu novega šolskega zakona, ki pride še tekom tega leta pred narodno skupščino. Zato namerava prirediti »Pedagoško—didaktični krožek« v Mariboru še v prvi polovici meseca maja več predavanj, ki bi pojasnila položaj današnjega šolstva ter potrebno reformo šole in vzgoje sploh, da bo odgovarjala zahtevam in duhu novega časa.

Iz Maribora.

Mariborski Slovenci ne pozabite priti danes zvečer ob pol osmih v dvorano Zadržne gospodarske banke, kjer se bomo pomudili za nekaj časa v duhu v naši lepi Koroški, se spominjali slovenskih koroških bratov. Predavat pride iz Ljubljane profesor dr. K. Capuder, moški zbor bo zapel lepo slovensko pesem, orkester bo igral slovenske komade. Zlasti zanimiv pa bo simboličen nastop »Gor čez izaro«, ki je pesem naše narodne bolesti. Vstopnice od 1 D do 5 D se dobe zvečer pri blagajni.

Pevsko—planinski večer s predavanjem dr. A. Vebleta in s solospeli priredi v četrtek 30. t. m. kot IV. prosvetni večer — zadnji v tej sezoni — Prosvetna zveza v Mariboru v dvorani Zadržne gospodarske banke, na kar že danes opozarjamo.

Koncert Glasbene Matice se vrši dne 6. maja in vsebuje v svojem programu Dvorakovo simfonijo »Iz novega sveta« in osem pesmi, ki jih bo med drugimi pet

skatični zbor na svoji turneji. Lahko rečemo, da so te pesmi in pesnice pravcati biseri iz bujnega venca naših kompozicij. Tudi Osterc je zastopan. Kolikor smo informirani, je izdelal dosedaj še-le en zbor »Ni te na vrtu več«, ki ga je podaril naši Matici in ga bo ona ponesla prva po svetu.

Ljudski oder v Mariboru bo uprizoril dne 3. maja v dvorani Zadrugne gospodarske banke, Aleksandrova cesta 6 Janez Jalenovo igr v štirih dejanjih: »Dom«. Dejanje igre se vrši na Gorenjskem. Ker bo ta uprizoritev v tej sezoni ena izmed zadnjih, pozivamo p. n. občinstvo, da si igr ogle. Uprava je z ozirom na majniško pobožnost v stolnici, nastavila začetek predstave na osmo uro, kar torej omogoča udeležencem majniške pobožnosti, posetiti to prireditve. Vstopnice se dobivajo od danes naprej v predprodaji v prodajalni Tiskarne sv. Cirila, Koroška cesta ter v njeni podružnici na Aleksandrovi cesti 6. Cene vstopnicam so: sedeži po 10, 7, 5 dinarjev, stoječe po 2 dinarja. Med odmori sodeluje lasten salonski orkester. — Vsa naša društva prosi uprava, da ne prirejajo imenovanega dne nobene prireditve.

Duhovniška vest. Veleč. g. Podpečan Jernej, župnik v Tinju, ki je moral dalje časa zaradi težke operacije bivati v mariborski bolnici, je danes bolnico zapustil in se vrnil na dom. Zahvaljuje se veleč. gospodom in drugim obiskovalcem za vso ljubezen, ki so mu jo izkazali začasa njegovega bivanja v bolnici.

I. veliko javno tombolo priredi podružnica Osrednjega društva nižjih poštinih in brzojavnih uslužbencev na Glavnem trgu dne 10. maja t. l. ob 15. uri, v slučaju slabega vremena dne 17. maja t. l. — Dobitki so: 1. tombola — spalna oprava, vrednost 6000 D; 2. tombola — šivalni stroj »Singer«, vrednost 4500 D; 3. tombola — moško kolo »Neger«, vrednost 3600 D; 4. tombola — kuhinjska posoda, vrednost 2000 D; 5. tombola — 4 m bukovih drv, vrednost 800 D. Poleg tega bode krasnih 10 petork, 25 četvork, 100 tern in 150 amb. Vsaka tablica stane samo 2.50 D. Prodajajo jih vsi pismonoše in trafikanti. Nihče naj ne zamudi te ugodne prilike, vsaj naj poizkusi svojo srečo. Čisti prebitek je namenjen bolnim in podpore potrebnim članom, njih vdovam in sirotam. Pri tomboli igra godba.

Društvo stanovanjskih najemnikov za Maribor sklicuje javen protestni shod v nedeljo, dne 26. aprila ob pol desetih na Gambrinov vrt. Pri neugodnem vremenu se vrši shod istotam v lopi. Ker je to zadnji obupni klic pred sprejemom novega zakona, je dolžnost vsakega najemnika, da se tega shoda sigurno udeleži.

Pri zadrugi krojačev in sorodnih obrti se meseca maja vrše vajeniške in pomočniške izkušnje. Vajenci in vajenke, pomočniki in pomočnice, kateri se hočejo udeležiti, naj se do 1. maja t. l. javijo pri zadrugi. Tudi se bo vršil prikojevalni tečaj od državnega strokovnega učitelja in se naj udeleženci pri zadrugi javijo.

NOVINARSKI VESTNIK.

Izstop iz organizacije. G. Franjo Pirc je izstopil iz Mariborskega novinarskega kluba in Jugoslovenskega novinarskega združenja ter naj se ga črta v seznamu poklicnih novinarjev, ki je bil doposlan vsem tukajšnjim oblastem.

Zapor nad društvom stanovanjskih najemnikov v Mariboru. Občni zbor društva stanovanjskih najemnikov je dne 19. t. m. na svojem izrednem občnem zboru izrekel časopisom, odnosno redakcijam radi poročanja o delovanju društva in njega funkcionarjev grajo. Mariborski novinarski klub je na svoji seji dne 23. t. m. soglasno obsodil ta nevalificirani izpad na novinarstvo ter v zaščito svojih stanovskih interesov izrekel zaporo nad omenjenim društvom, dokler društvo na javnem zborovanju ne prekliče te graje, ne bo noben list objavil kakoršnegakoli poročila o tem društvu.

LISTEK.

Mali svet naših očetov.

Roman v treh delih. Spisal Antonio Fogazzaro.
Prevod iz italijanščine.

Prvič kakor drugič je šinila preko obraza gospe Carabelli senca jeze. Tudi njena hči se je hitro ozrla proti vratom, kadar so se odprla; potem pa je še bolj razposajeno klepetala in se smejala nego prej.

»In don Franco, markiza? Kako se počuti don Franco?« je vprašal zlobni Pasotti z medenosladkim glasom, ter ponudil markizi odprto tobačnico.

»Hvala lepa«, je odgovorila markiza, se nekoliko nagnila in segla z dvema debelima prstoma v tobačnico: »Franco? Povem vam po pravici, da sem nekoliko v skrbeh. Davi se ni dobro počutil, sedaj ga pa ni na izpregled. Ne bi hotela ...

»Don Franco?« je rekel markiz. »V čolnu je. Pravkar smo ga videli. Veslal je kakor pristen brodar.

Gospa Evgenija je razprostrla pahljačo.

»Dobro!« je rekla in si naglo delala veter. »To je krasna zabava.«

Hipno je pahljačo zaprla in jo začela z ustnicami gristi.

»Čutil je potrebo po svežem zraku«, je ravnodušno pripomnila markiza skozi nos.

»Čutil je potrebo po vodi«, je zamrmral Karavinski upravitelj z zlobno se svetlikajočimi očmi. »Dežujel«

»Gospa markiza, vprav prihaja don Franco«, je vzkliknila upraviteljeva nečakinja, ko se je bila za hip ozrla na jezero.

»Dobro«, je odgovoril zaspani, nosljajoči glas. »Upam, da mu je bolje; če ne, ne bo izpregovoril dveh besed. Zelo zdrav fant je, toda boječ. Čujte, gospod kontrolor, kaj je z gospodom Giacocom? Zakaj se nič ne prikaže?«

»Gospod Jacomo«, se je začel norčevati Pasotti iz gospoda Giacoma Puttinija, starega beneškega samca, ki je že trideset let prebival v Zgornjem Albogasiu, poleg vile Pasotti. »Gospod Jacomo ...«

»Čakajte«, ga je prekinila gospa. »Ne dovolim, da bi se norčevali iz Benečanov, in tudi res ni, da se benečansko pravi »Jacomo.«

Rojena je bila v Padovi, in četudi je že skoraj pol stoletja bivala v Brescii, se je vendar semterja v govorici poznalo, da je bila rojena na vzhodu Gornje Italije, na Padovanskem. Medtem ko je Pasotti svečano prestrašen oporekal, da sploh imel namen oponašata glas svojega najboljšega soseda in prijatelja, so se vrata tretjič odprla. Gospa Evgenija, četudi dobro vedoč, kdo je vstopil, ni smatrala za vredno, da bi se ozrla, markiza pa je z vso svojo ravnodušnostjo uprla trudne oči v dona Franca.

Don Franco, edini dedič imena Maironi, je bil sin markizinega sina, ki je bil umrl star osemindvajset let. Mater je izgubil ob rojstvu in tako je vedno živel pod oblastjo svoje stare matere, markize Maironi. Bil je visokega, vitkega stasa, zaradi rdečkastorumenih srsečih las je dobil priimek »pometač oblakov«. Imel je živahne, jasnomodne oči, koščen, simpatičen obraz, v katerem se je vsako čustvo hitro izrazilo s hipnim spreminjanjem barve. Njegov namrgodeni obraz je tisti hip zelo jasno govoril: »Tu me imate, ampak zopni ste mi zelo.«

(Dalje prihodnjič.)

Kolje kolje kolje!

Kdor hoče dobro vino pit,
Priskrbi naj si kolje.
Ker trs, ki je na kol ovit,
Da vince mnogo bolje.

Ker dobra vinska kapljica,
Visoke cene dviga.
Dolžnost je kmeta vsakega,
Da se za kolje briga.

Tam v Razlagovi ul'ci,
Število dvajset in pet,
Pri Gnilški kolje se dobi,
Kolk hoče kdo imet.

POPRAVILA

samo

MEHNIK IVAN LEGAT
špecialist za pisarniške stroje

Maribor, Vetrinjska ulica 30.

Telefon št. 434.

Obiščite v Mariboru
vinotoč

„Štajerska klet“

Kopališka ulica 17.

Kletni prostori Nar. doma.

Izvrstno vino, jabolčnik, mrzla in topla
----- jedila. -----

OSET ANDREJ

CEMENT APNO Ia. TRAVERZE

in vse vrste železnine
po najnižji ceni se
dobi na drobno in debelo pri tvrdki

Ivan Koražija
trgovina z železnino

Maribor

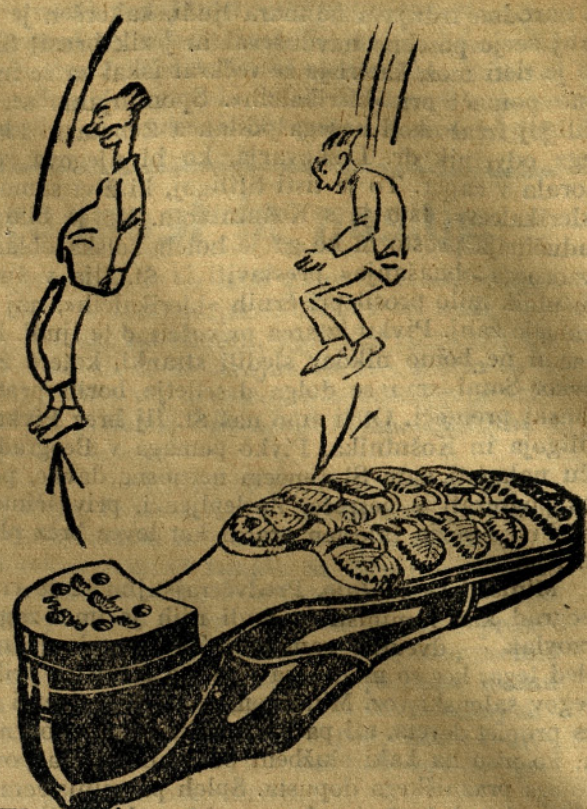
Aleksandrova cesta 42
Meljska cesta 1.

Metene vrtno garniture in stolala za cvetličice

ima v največji zalogi

IGO BALOH

Maribor, Gosposka ul. 15

PALMA

kaučuk podoetniki in odo'ati

vzdržijo vsako vreme, so prožni in higijenični.

Birma se bliža. Vsled prenovljenja lokala prodajam po tovarniških cenah vse vrste ur, zlatnine, srebrnine itd. Popravila svoje stroke izvršujem točno in poceni z jamstvom. Lovrenc Stojec, urar, Maribor, Jurčičeva ulica 8. 182

Prima Dürkopp šivalni stroji in kolesa po najnižjih cenah pri Alojzu Ussar, Maribor, Krekova ulica 14. 103

Vsakovrstne naslove dobite pri »Posredovalcu«, informativni in posredovalni bureau, Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 23.

Hotel in restavracija Halbwidl

Maribor, Jurčičeva ulica 7.

Shajališče vseh krogov!

Lepa obednica! Lep vrt brez prahu. Götzovo bock-pivo. Prvovrstna vina. Meščanska kuhinja.

Vsako nedeljo in praznik koncerti.

K cenjenemu obisku vabita najpristranejše

Andrej Halbwidl in gospa restavrater.

Naznanilo.

Dovoljujeva si naznaniti, da sva kupnim potom prevzela tukajšnjo podružnico špedicijske delniške družbe »Balkan«, katero bodeva vodila pod novim imenom

„BALKAN“

mednarodna transportna družba z o. z.

samostojno še v večjem obsegu kot dosedaj. Ker ostane vodstvo nespremenjeno, ter se bo isto predvsem potrudilo, da si obdrži stranke prejšnje podružnice, pričakujeva, da se bo isti dosedaj izkazano zaupanje vsestransko preneslo tudi na najino novo ustanovljeno podjetje. Za prav številna naročila se priporočata

183

Edmund & Stanko Kocbek.

VOLTA

DOMAČA
ŽARNICA

TOVARNA
VOLTA d.d.
MARIBOR